Pandemi Sürecinde İyi Bilgi Hizmetleri Örnekleri

Examples of Good Information Services İn The Pandemic Process

Mustafa BAYTER[*]

Öz

Korona virüsün, Çinde ortaya çıkması, ardından dünyaya yayılması ile birlikte 11 Mart 2019'da Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak ilan edilmesine neden olmuştur. Korona virüs birçok alanı etkilemiştir. Bilgi hizmetleri de bunlar arasındadır. Kütüphaneler bu dönemde önemli ir rol almıştır. Dünya Sağlık Örgütü yalancı bilginin yayılımını azaltmak için "infodemik" terimini, bilim dünyasına sunmuştur. İnfodemik terimi, salgın döneminde yanlış bilginin önlenmesi anlamına gelmektedir. Dünya Sağlık Örgütünün açıklamasından sonra, kütüphanelerin çevrimiçi içerik sunumlarında doğru/resmi bilgi kaynaklarından paylaşımlar yapmaları ve kullanıcılarını bir bilgiyi doğrulamadan yaymamaları konusunda yönlendirmelerde bulunmaları infodemik ile mücadelede önemli olmuştur. Halkın tamamına doğru bilgiyi ulaştırmak için pandemi döneminde de kütüphaneler yoğun çaba göstermiştir. Pandemi sürecinde dünyanın çeşitli ülkelerindeki kütüphaneler, insanların bilgi ihtiyacını karşılamak için çeşitli hizmetler sunmuştur. Bu hizmetleri kısaca özetlersek; kütüphaneler COVID-19 ile ilgili özel sayfalar oluşturmuştur. Sanal bilgi hizmetlerini yürütmüştür. Sağlık uzmanları için bilgi ve bilgi kaynakları sağlamıştır. Kanıta dayalı bilgi için kapsamlı aramalar yapmış, gerekli bilgiler sağlıkçılara iletilmiştir. Elektronik kaynaklardan yoğun bilgi hizmeti verilmiştir. Kütüphaneler arası ödünç verme hizmetlerini sürdürmüştür. Pandemi döneminde kütüphanelerin işlevselliği açısından kullanıcılarla iletişim oldukça önemli olmuştur. Bu iletişim, kütüphanelerde web sitesi, sosyal medya, e-posta ve telefon gibi çeşitli uygulamalar ile yapılmıştır. Kütüphanelerin yaptığı hizmetlerden haberdar edilmesi ve kullanıcıların katılım sağlaması oldukça önemlidir. Bu çalışmanın amacı, pandemi döneminde kütüphanelerde öne çıkan bilgi hizmetleri örneklerini alanımıza sunmaktır. Kapsamı; dünyada pandemi döneminde sunulan iyi bilgi hizmetlerinden örnekler olacaktır. Yapılan bu çalışmada betimleme yöntemi kullanılacaktır.

***Anahtar Sözcükler**: Pandemi; Bilgi Hizmeti; Kütüphaneler.*

Abstract

The corona virus, with its emergence in China then spread to the world, causing it to be declared as a pandemic by the World Health Organization on March 11, 2019. Corona virus has affected many sectors. Information services are among them. Libraries played an important role in this period. The World Health Organization introduced the term "infodemic" to the scientific world in order to reduce the spread of false information. The term infodemic means the prevention of misinformation during the epidemic. After the announcement of this by the World Health Organization, it has been important in the fight against infodemic that libraries share correct/official information sources in their online content and guide their users not to disseminate information without verifying it. Libraries have also made great efforts during the pandemic period in order to deliver the correct information to the entire

[*] Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, Ankara, Türkiye: E-posta: mbayter@ybu.edu.tr
Ankara Yıldırım Beyazıt University, Department of Information and Records Management, Ankara, Türkiye: E-mail: mbayter@ybu.edu.tr

public. During the pandemic process, libraries in various countries of the world offered various services to meet people's information needs. To summarize these services briefly; libraries have created special pages about COVID-19. Virtual information services were provided, as well asinformation and information resources for healthcare professionals. Extensive searches were made for evidence-based information, and the necessary information was conveyed to health professionals. Intensive information service was provided from electronic sources. Interlibrary loan services were continued. Communication with users very important in terms of the functionality of libraries during the pandemic period. This communication was carried out in libraries through various platforms such as websites, social media, e-mail and telephoneIt is crucialthat libraries are informed about the services they provide and that users participate. The aim of this study is to present examples of information services that stood out in libraries during the pandemic period. Scope; there will be examples of good information services offered throughout the world during the pandemic period. In this study, the descriptive method will be used.
Keywords: *Pandemic; Information Service; Libraries*

Giriş

Korona virüsün, Çinde ortaya çıkması, ardından dünyaya yayılması ile birlikte 11 Mart 2019'da Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak ilan edilmesine neden olmuştur (Pandemi, 2020). Korona virüs birçok alanı etkilemiştir. Bilgi hizmetleri de bunlar arasındadır. Kütüphaneler bu dönemde önemli bir rol almıştır.

Dünya Sağlık Örgütü yanlış bilginin yayılımını azaltmak için "infodemik" terimini, bilim dünyasına sunmuştur (WHO, 20202). İnfodemik terimi, salgın döneminde yanlış bilginin önlenmesi anlamına gelmektedir. Dünya Sağlık Örgütünün açıklamasından sonra, kütüphanelerin çevrimiçi içerik sunumlarında doğru/resmi bilgi kaynaklarından paylaşımlar yapmaları ve kullanıcılarını bir bilgiyi doğrulamadan yaymamaları konusunda yönlendirmelerde bulunmaları infodemik ile mücadelede önemli olmuştur. Halkın tamamına doğru bilgiyi ulaştırmak için pandemi döneminde de kütüphaneler yoğun çaba göstermiştir.

Pandemi sürecinde dünyanın çeşitli ülkelerindeki kütüphaneler, insanların bilgi ihtiyacını karşılamak için çeşitli hizmetler sunmuştur. Bu hizmetleri kısaca özetlersek; kütüphaneler COVID-19 ile ilgili özel sayfalar oluşturmuştur. Sanal bilgi hizmetlerini yürütmüştür. Sağlık uzmanları için bilgi ve bilgi kaynakları sağlamıştır. Kanıta dayalı bilgi için kapsamlı aramalar yapmış, gerekli bilgiler sağlıkçılara iletilmiştir. Elektronik kaynaklardan yoğun bilgi hizmeti verilmiştir. Kütüphaneler arası ödünç verme hizmetlerini sürdürmüştür.

Pandemi döneminde kütüphanelerin işlevselliği açısından kullanıcılarla iletişim oldukça önemli olmuştur. Bu iletişim, kütüphanelerde web sitesi, sosyal medya, e-posta ve telefon gibi çeşitli uygulamalar ile yapılmıştır.

Kütüphanelerin yaptığı bu hizmetlerden haberdar edilmesi ve kullanıcıların katılım sağlaması oldukça önemlidir. Bu çalışmanın amacı, pandemi döneminde kütüphanelerde öne çıkan bilgi hizmetleri örneklerini alanımıza sunmaktır. Kapsamı; dünyada pandemi döneminde sunulan iyi bilgi hizmetlerinden örnekler olacaktır. Yapılan bu çalışmada betimleme yöntemi kullanılacaktır.

IFLA'nın faaliyetleri

Dünya Sağlık Örgütü tarafından virüs üzerindeki yanlış/yalan bilgi yayılımlarını tanımlamak için kullanılan bir terim olan infodemik, korona virüs ile mücadelenin önündeki en büyük engellerden birini oluşturmaktadır. Bu kapsamda, IFLA yaptığı yayınlar ile tüm kütüphaneleri infodemik ile mücadeleye çağırmıştır (IFLA, 2020b).

Kütüphaneler her zaman doğru ve güvenilir bilgi yuvaları olmuştur. Bu süreçte, kütüphanelerin çevrimiçi içerik sunumlarında doğru/resmi bilgi kaynaklarından paylaşımlar yapmaları ve kullanıcılarını bir bilgiyi doğrulamadan yaymamaları konusunda yönlendirmelerde bulunmaları infodemik ile mücadelede önemli hale gelmiştir.

IFLA, küresel kütüphane hizmetlerini güçlendirme ve birleştirme çalışmaları yapmıştır. IFLA, COVID-19 salgını hakkında organize edilen bir dizi toplantı yapmıştır.23 Nisan'da COVID-19 sırasında dijital sağlık eşitsizliği ve kütüphanecilerin rolü üzerine bir web semineri düzenlemiştir. Küresel olarak karar almaya yardımcı olmak için kanıt toplama ve açık erişim özetleri paylaşmıştır (IFLA, 2020f).

IFLA, COVID-19 salgınının küresel ölçekte kütüphanelere etkilerini araştırmak, meslek örgütlerinin, kütüphanelerin, kütüphanecilerin aldıkları tedbirleri paylaşmak ve güncel gelişmeler hakkında bilgi vermek amacıyla "COVID-19 ve Küresel Kütüphane Alanı" başlıklı bir web sayfasını kullanıma açmıştır (IFLA, 2020c).

Pandemi sırasında kütüphanelerin bağlana bilirliği ve bilgiye erişimi nasıl destekleyebileceğine odaklanan bir dizi web seminerini düzenlemiştir. IFLA'nın Asya-Okyanusya Bölge Ofisi de 18 Eylül 2020'de salgında Ulusal Kütüphanelerin deneyimi üzerine bir web semineri düzenlemiştir. Dezavantajlı gruplara için COVID-19 salgını ilgili bilgi hizmeti örnekleri sunmuştur (IFLA, 2020h).

IFLA'nın Asya-Okyanusya Bölümü de Latin Amerika ve Karayipler bölümü bölgedeki ülkelerden salgın dönemindeki çeşitli bilgi hizmetleri sunmuştur. Sürekli Mesleki Gelişim ve İş Yerinde Öğrenim Bölümü, stresi yönetme üzerine bir web semineri düzenlemiştir. Sağlık kütüphanecileri ve kütüphanelerin salgın çalışmalarının nasıl olması gerektiğini açıklayan bir yayın yapmıştır. Kütüphanelerin salgına nasıl tepki verdiğine dair yayınlar hazırlanmıştır (IFLA, 2020h).

Kütüphanelerin ihtiyaç duyduğu hem kısa hem de uzun vadeli değişiklikler tanıtılmıştır. Popüler Sahte Haberler Nasıl Tespit Edilir bilgi grafiğinin özel bir COVID-19 baskısı yapılmıştır. IFLA'nın Eğitim ve Öğretim Bölümü bülteni, LIS eğitimini çevrimiçi hale getirirken karşılaşılan sorunlarla ilgili bakış açılarını sunmuştur.

Pandeminin neden olduğunu aksaklıkların bir kısmını hafifletmenin bir yolu olarak sınırların ötesinde kaynakların paylaşımını desteklemek için yeni bir hizmet başlatmıştır. Fikri mülkiyet yasalarının erişimi desteklemeye nasıl yardımcı olabileceğinin altını çizmeye teşvik etme çabalarına öncülük etmiştir. Sunulan bu kadar çok hizmetle, bazı ülkelerdeki kütüphaneler farkındalık yaratmak için gazeteler, radyo istasyonları ve diğer iletişim kanallarıyla birlikte çalışabildiler (IFLA, 2020b).

IFLA salgının başladığı ilk günlerden itibaren sayfasında farklı ülkelerden uygulamaları farklı başlıklar altında bir araya getirmiştir. IFLA tamamen ya da kısmi kapanma gibi kararların bölgesel koşullarla ve hastalığın görülme sıklığı ile olan ilişkisine dikkat çekerek bu konuda genel bir görüş bildirmemiş, dünyadan farklı örnekleri derlemek yönünde tercih kullanmıştır. Salgına ait sağlık verileri için DSÖ verilerini dikkate alan IFLA sosyal mesafenin korunması, kütüphane malzemelerinin alışverişi gibi konularda da uzman kurum ve kuruluşların önerilerine yer vermiştir. Hazırladıkları bu bilgi sayfaları üzerinden dünyada kapanan halk kütüphanesi sistemlerini, milli kütüphaneleri takip edebilmek mümkündür (IFLA,2020).

Pandemi Sürecinde Dünyadan Bilgi Hizmetleri Örnekleri

Çin'de başlayarak yayılan ve tüm dünyada etkisini göstererek Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi ilan edilen koronavirüs salgını nedeni ile küresel düzeyde çeşitli önlemler alınmıştır.

Bu önlemler günlük hayat rutinlerimizin yanı sıra kamu hizmeti sunumlarında da dönüşüme neden olmuştur. Bu zorunlu dönüşüm diğer kamu kurumları gibi kütüphane hizmetlerini de etkilemiştir.

Dünya da aşamalı kısıtlamalar getirilen kütüphane hizmetleri, gelinen noktada birçok ülkede kütüphanelerin fiziki olarak kullanıma kapatılması kararı ile sonuçlanmıştır.

Bilgi hizmetlerinin COVID-19 sürecinde etkin olarak kullanıcılara verilmesi için kütüphaneciler, meslek örgütleri, yayıncılar ve diğer paydaşlar seminerler, duyurular, bildirgeler yayınlayarak bu süreci etkin olarak yürütmeye çalışmışlardır.

Covid-19 salgını kütüphanelerde birçok farklı bilgi hizmetleri oluşmasına sebep olmuştur. Pandemi sürecinde dünyanın çeşitli ülkelerindeki kütüphaneler insanların bilgi ihtiyacını karşılamak için çeşitli hizmetler sunmuştur. Aşağıda bunlara örnekler verilmiştir.

Almanya

Alman Kütüphaneler Birliği'nin Kütüphaneler ve COVID-19 hakkında bilgi sayfası hazırlamıştır. Online bilgi hizmeti vermek için ara yüz oluşturmuştur. Ulusal medyada kütüphane hizmetlerine ilişkin bilgi veren basın bülteni hazırlamıştır. Almanya'daki Schleswig-Holstein'ın merkez kütüphanesi, insanların kendilerini doğaya daha iyi bağlayan etkinlikleri bulmalarına yardımcı olmak için bir kitapçık hazırlamıştır. Sürdürülebilirlik ve hikâye anlatıcılığı üzerine daha geniş çalışma yapmıştır (EBLIDA, 2020).

Amerika Birleşik Devletleri

Amerikan Kütüphane Derneği, COVID-19'dan kurtulma politika, eğitim, veri ve araştırma ve rehberlik içeriği ile ilgili kaynaklarını tek bir sayfada bir araya getirmiştir. Derneğin Pandemik Hazırlık araç seti de halen mevcuttur. ALA'nın Genel Programlar Ofisi tarafından toplanan kaynaklara ve uzaktan hizmet sağlama ve a açık erişim web semineri düzenlemiştir. Salgınla ilgili önlemlerin yer aldığı bir e-kitap yayınlamıştır. Konuyla ilgili önemli bilgi kaynaklarına bağlantılar verilmiştir. Halkın sonuçlarını içeren sayfası da bulunmaktadır (ALA, 2020b).

Amerikan Okul Kütüphaneleri Birliği tarafından "salgınlara nasıl hazırlıklı olunur" sayfası hazırlanmıştır (AASL, 2020).

Amerika Kütüphane Birliği tarafından yapılan Kütüphaneler ve Covid-19 webinlarına katılan Lisa Rosenblum (2020), ABD halk kütüphanelerinin federal acil durum eylem planında yer aldığını belirterek halk kütüphanelerinin afet durumunda kullanabileceği tanımlı bir bütçesinin olmasının bu süreçte çok destekleyici olduğunu ve bu sayede hızla hizmetlerini çevrimiçi platformlardan kullanıcıları ile buluşturabildiklerini belirtmiştir.

Bu da göstermiştir ki, halk kütüphanelerinin gerek kütüphane ölçeğinde bir acil durum eylem planının olması gerekse ulusal planda yer alması ve böyle bir durumda hızla aksiyona geçebilecek tanımlı bütçeye sahip olmaları hizmetin sürdürülebilirliği için önem arz etmektedir.

ABD halk kütüphaneleri hikâye saatlerini çocuk kullanıcıların alıştığı kütüphane personeli ile evden sürdürmeyi tercih etmiştir. Calgary halk kütüphanesi gibi bazı kütüphaneler ise kütüphanelerin

çocuk bölümlerini stüdyo olarak kullanmış ve yine kütüphane personelleri ile bu etkinlikleri sosyal medya üzerinden sunmaktadır (Calgary, 2020).

Pek çok ülkede, kütüphanelerin kullanıcılara ücretsiz WiFi sunulmuştur. Amerika Birleşik Devletleri'nde de, kütüphaneler, kullanıcıların ihtiyaç duyduklarında arabalarından internete erişebilmeleri için ağları açık bırakmaları yönünde bir çağrı yapılmıştır. ABD'deki Topeka County'de, WiFi yönlendiricilerle donatılmış gezici kütüphaneler, düşük bağlantıya sahip toplulukları ziyaret etmiştir. Başka yerlerde de uzaktan WiFi sağlanmıştır. Kütüphane kullanıcılarının arkadaşlarıyla iletişimde kalmalarına yardımcı olmak için Zoom aboneliklerine erişim sunmuştur (Topeka,2020).

Kütüphaneler de salgınla ilgili çevrimiçi bilgi okuryazarlığı kursları sunmuştur. ABD'deki Kansas Şehir Kütüphanesi yoksun bölgelere çanta dolusu kitap dağıtmıştır.

Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Avustralya ve Birleşik Krallık'ta, Kütüphanecilik dernekleri telif hakkı yasası kapsamında neyin mümkün olabileceği veya olamayacağı konusunda yararlı bir rehber hazırlamışlardır.

Kongre Kütüphanesi, insanları uzaktan çekmek için sanal turlar düzenlemiştir. COVID-19 nedeniyle önceki projelere devam etmenin imkânsız olduğu yerlerde hibe alanlara ekstra esneklik sunmuştur.

Avustralya

Avustralya Üniversite Kütüphaneleri Konseyi (Council of Australian University Librarians [CAUL]) bir internet sayfası oluşturarak COVID-19 ile ilgili gelişmeleri, etkinliklerle ilgili bilgileri, açık erişimli kaynakları ve salgınla mücadele konusunda küresel ölçekte kütüphanelerin uygulamalarını paylaştığı bir web sayfasını kullanıma sunmuştur (Rolf, 2020 aktaran Çimen, Gürdal, Çuhadar ve Çanak, 2020, s. 177).

Avusturya

Kütüphaneler, öğretim faaliyetlerinin e-öğrenmeye dönüştüğü ülkede e-kaynakları ile destekleyerek önemli bir işlev gerçekleştirmiştir. Kütüphaneler, tüm nüfus için e-ödünç verme erişimini artırmıştır. Avusturya Kütüphane Derneği, güvenli yeniden açılma prosedürleri hakkında kütüphanelere değerli bilgiler sağlamakta ve hükümetin tavsiyelerini paylaşmaktadır (BVOE, 2020).

Birleşik Krallık

CILIP Koronavirüs Bilgi Servisi telif hakkı yasalarının gevşetilmesi için hükümete yazı yazmıştır. Çocuklar ve aileler için kitap önerileriyle dolu bir dizi günlük YouTube videosu hazırlamıştır. COVID-19'un mahremiyeti ve etik etkileri hakkında bir bildiri hazırlayarak, şeffaflık ve hükümette kanıtların tam olarak kullanılması ihtiyacını ve özel hayatları korumanın önemine tam saygı duyduğunu vurgulamıştır.

Birleşik Krallık'taki JISC, tüm yayıncıların ve satıcıların benimseyeceğini umduğu bazı temel uygulamaları ortaya koymuştur. Birleşik Krallık'ta, kütüphaneler temel bireysel ve topluluk ihtiyaçlarına nasıl yanıt verdiğini gösteren kaynaklar üretmiştir. Ülkede kütüphaneler risklerin nasıl değerlendirileceğine dair derin bir bakış da içeren kılavuz hazırlamıştır. COVID-19 ile ilgili kaynakları özel bir sayfada organize edilmiştir (JISC, 2020).

Brezilya

Brezilya Kütüphaneciler Derneği COVID-19 hakkında bir kaynak sayfası oluşturmuştur. Sayfada bir dizi kaynağı bir araya getirmiş, COVID-19 hakkında herkesin bilgilenmesini sağlamıştır. COVID-19

verilerini, sürekli yenileyerek ülkenin interaktif haritasını halkın hizmetine sunmuştur. Basın bülteni ile konu hakkında sürekli bilgi sağlamıştır (FEBAB, 2021).

Çek Cumhuriyeti

Çek kütüphane derneği, sağlıkla ilgili tavsiyeler, hükümetin bilgi güncellemeleri ve salgın sırasında telif hakkı ve mahremiyet yasalarıyla nasıl çalışılacağına dair fikirleri içeren bir bilgi sayfası hazırlamıştır (IFLA, 2020k).

Çin

Çin Kütüphane Topluluğu ve Ulusal Kütüphane, Çin'deki kütüphanelerden yararlanma şartlarını belirlemiştir. Hükümetten vatandaşlara kadar toplulukları bilgi desteği için üstlendiği tüm faaliyetlerin tam bir özetini de paylaşmıştır. Çin'deki Guangzhou halk kütüphanesi kitap temizleme makinesi kurdu (Xinhua, 2020).

Danimarka

Danimarka kütüphaneleri çevrimiçi bir Kütüphaneciye Sor referans servisi kurdular. Danimarka'da, kullanıcıların aynı anda daha fazla e-Kitaba erişmesine izin vermek için ödünç verme sınırları artırıldı (IFLA, 2020k).

Endonezya

Endonezya Kütüphane Derneği, ilgili yasaları ve düzenlemeleri özetleyen dijital yayınlar, bilimsel görüşler ve analizler, sosyal toplantılarla ilgili kurallar ve COVID-19 ile ilgili bir sözlük de dahil olmak üzere bir dizi girişim gerçekleştirmiştir (IFLA, 2020k).

Endonezya Ulusal Kütüphanesi, mevcut bilgi erişim uygulamasını tanıttı ve insanların işe gitmek zorunda kalmasını önlemek için ulusal "Evden Çalışma" girişimine katıldı.

Estonya

Estonya Tartu Üniversitesi'ndeki kütüphane, kullanıcılarını rahatlatmak için şiir terapisini uygulaması gerçekleştirmiştir. Estonya Milli Kütüphanesi, insanlara temassız kitaplara erişim sağlamak için araçlar oluşturmuştur (IFLA, 2020k).

Fransa

Fransız Kütüphane Derneği, Kütüphane hizmetleri ve halk sağlığı üzerine bir yayın yapmıştır. Salgın sırasında personel yönetimi hakkında tartışma platformu oluşturmuştur.

Fransa'daki ENSSIB, krizin kütüphaneler üzerindeki etkisinin farklı yönleriyle ilgili bir dizi web semineri düzenlemiştir. Ülkedeki kütüphanecileri desteklemek için yerel ve uluslararası deneyimleri web sayfasından sunmuştur. Bibliothèque nationale de France sanal sergiler düzenlemiştir (FLA,2020).

Güney Afrika

Güney Afrika'daki Johannesburg halk kütüphaneleri, genç kullanıcıları ebeveynleri ve büyükanne ve büyükbabalarıyla dijital becerileri paylaşmaya, kendi dijital okuryazarlık becerilerini geliştirmeye ve sonuçları Facebook sayfalarında paylaşmaya teşvik etmek için video yarışmaları düzenliyor (IFLA, 2020k).

Hırvatistan

Hırvat Kütüphane Derneği, online hizmetler hakkında bilgi, kütüphaneler için COVID-19 ile ilgili bir veri toplama noktası, sanal toplantı hizmetlerine erişim ve elektronik kaynaklar içeren özel bir sayfa oluşturmuştur.

Hırvatistan Ulusal ve Üniversite Kütüphanesi sanal sergiler de dahil olmak üzere danışmanlık, referans hizmetleri ve kaynaklara erişim sunmaya devam etti ve ayrıca salgından etkilenen her türden kütüphaneye yardım ve rehberlik sağlıyor (IFLA, 2020k).

Hindistan

Hem federal hem de eyalet kütüphane dernekleri, hem COVID-19 ile ilgili hem de daha geniş mesleki gelişimle ilgili çevrimiçi eğitimler sunmuştur.

Sağlık Bilimleri Kütüphane Dernekleri Federasyonu tarafından düzenlenen web seminerleri ile alanın geleceği hakkında çözüm önerileri sunulmuştur.

Hindistan'daki TS Eyalet Merkez Kütüphanesi Chandigarh, kullanıcılar için bir dizi yarışma yürütmekle kalmıyor, aynı zamanda kitap incelemelerini ve diğerlerini de paylaşıyor. Sosyal medya aracılığıyla bilgi veriyor.

Hindistan Assam'daki Rabindra Sadhan kütüphanesi WhatsApp2dan kaynaklara erişim sağlamak ve öğrencilerden gelen soruların yanı sıra bir mesajlaşma servisi aracılığıyla yanıt vermiştir.

Hindistan'daki Jammu ve Keşmir'deki Devlet Derecesi Koleji ücretsiz olarak kullanılabilen kaynaklar hakkında bilgileri bir araya getirmiştir.

Hindistan Valpattanam GP Kütüphanesi daha fazla dağıtım için yerel halk tarafından yapılan kumaş maskeleri topluyor ve dağıtıyor.

Wikimedia, konuyla ilgili bilgileri yönetmek için COVID-19 üzerine bir proje oluşturmuştur.

Hindistan Ulusal Kütüphanesi, araştırmacılar, çocuklar ve genç yetişkinler için COVID-19 ile ilgili arama motorları geliştirmiştir.

Hindistan Sağlık Bilimleri Kütüphaneleri Federasyonu, Panjab Üniversitesi Chandragarh kütüphanesi COVID-19 sonrası kütüphanelerin geleceğine yönelik web seminerleri düzenlemiştir (IFLA, 2020k).

Hollanda

Hollanda kütüphaneleri, üyeler için bir kaynak ve etkinlik sayfası oluşturmuştur. Dutch Reading Foundation, e-kitaplara erişim dahil olmak üzere evde okuryazarlığı ve okumayı nasıl destekleyeceği ile ilgili kaynakları ve fikirleri içeren bir web sayfası hazırlamıştır (IFLA, 2020k).

Irak

Irak Kütüphaneler ve Bilgi Derneği, Coronavirüs zamanında dijital kütüphanelerin rolünü daha geliştirmek için web seminerleri düzenlemiştir.

Irak'taki Al-rawdha-Al-haydari Kütüphanesi, Irak Diyala Üniversitesi gibi, materyallere erişim için yeni arayüzler oluşturarak elektronik kaynakları teşvik etmek için web sitelerinden daha fazla yararlanmıştır.

Irak'taki Al Ameed Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, konuyla ilgili bir seminer aracılığıyla COVID-19 ve teknolojinin rolü üzerine düşünmeyi desteklemeye çalışmıştır.

Irak, Mustansiriyah Üniversitesi kütüphanesi, kütüphane personelinin katıldığı elektronik tez saklama hizmetinin ve web seminerlerinin kullanımının bir sayısını sürdürmektedir.

Irak'taki Al Abbas Holy Shrine kütüphanesi ise personelin evden en iyi nasıl çalışacaklarını anlamalarına yardımcı olmak için videolar hazırlamıştır.

Irak Üniversitesi kütüphanesi, personeli öğrenmeye ve diğer çevrimiçi etkinliklere katılmaya teşvik etmiştir.
Bağdat Halk Kütüphanesi pandemiyi önleme ve müdahale etme ve bundan sonra ne olacağı konusunda bir web semineri düzenlemiştir (IFLA, 2020k).

İran

İran Milli Kütüphanesi ve Arşivlerinde kütüphaneleri elektronik ortamda daha çok erişim sağlamıştır; Örneğin 28.000 kitaplık ulusal çocuk kütüphanesini ücretsiz olarak çevrimiçi açmıştır. Daha önce yalnızca bibliyografik veriler sunan Dijital Kütüphaneyi çevrimiçine açmıştır. Kayıtlı kullanıcılarda yedi kat artış görmüşler ve araştırmacılarla çevrimiçi istişareler için iki kattan fazla zaman harcamışlar (The Organization's, 2020).

İspanya

İspanya Huesca'daki kütüphaneler COVID-19 hikayelerini paylaşan ve çocukları deneyimleri hakkında hikayeler yazmaya teşvik etmiştir.
İspanya Milli Kütüphanesi, eğitimi desteklemek için kullanılabilecek dijital içeriğini tanıtmıştır.

İtalya

İtalyan Kütüphaneciler Derneği, COVİD-19 ile ilgili nereden bilgi bulunur, ulusal yasalar, tavsiye kaynaklar ve mahremiyet ve hizmet verirken sağlığımızı nasıl koruruz dair bir web sayfası hazırlamıştır.
İtalya'da Covid-19 ile e-kitap yatırımlarının yetersizliğini fark ettiğini belirtmiştir. Yeni dönemde daha fazla e-kaynak alımına gidilmiştir (Risposta,2020).

Japonya

Japon Kütüphane Derneği'nin rehberliği, yüzeylerden kaynaklanan riskleri, insanlarla yakın temasları, insanların kütüphaneleri kullanma şekillerini ve bölgedeki genel bulaşma düzeylerini analiz etmek gibi dört aşamalı bir süreç önermiştir. Japonya Ulusal Kütüphanesi, salgınla ilgili gelişmeleri izliyor ve güncel yayınlar yapmıştır (Tokyo, 2020).

Kamerun

Kamerun Kütüphaneciler ve Arşivciler Derneği, gelecekteki öncelikleri belirlemek için WhatsApp kullanan üyeler arasında tartışmalar düzenlemiştir.
Pandemi ile ilgili arşivleme çabalarını koordine etmek için Kültür Bakanlığı ve Bamenda Üniversitesi ile birlikte çalışmıştır (IFLA, 2020k).

Kanada

Kanada'da ise üniversite kütüphanelerinin de üyesi olduğu Kanada Araştırma Kütüphaneleri Derneği (Canadian Association of Research Libraries [CARL]) 26 Mart 2020 tarihinde COVID-19 salgını süresince bilgi hizmetlerine erişimi kolaylaştırmak için alınacak önlemler, verilecek hizmetler, kullanılacak kaynaklar ve yayıncılarla yapılacak işbirlikleri konusunda bir bildiri yayınlamış ve web sayfasında COVID-19'la ilgili sürekli yeni gelişmeleri paylaşmıştır (CARL, 2020 aktaran Çimen, E., Gürdal, G., Çuhadar, S. ve Çanak, T. A. 2020,s. 178).

Macaristan

Macaristan'da, Kütüphane Enstitüsü kitapların dezenfekte edilmesi, telif hakkıyla başa çıkma ve uluslararası iyi uygulamalar hakkında tavsiyeler içeren bir bilgi sayfası hazırlamıştır. Bu sayfası aracılığıyla ülke çapında ve dünyanın dört bir yanından COVİD-19 hikayeleri paylaşmıştır.
Macaristan'da, dijital erişime izin vermek için telif hakkı yasasında yararlı bir değişiklik yapılmıştır.
Macaristan Milli Kütüphanesi e-öğrenme ve popüler bilim üzerine videolar hazırlamıştır (IFLA, 2020k).

Malezya

Malaya Üniversitesi kütüphanesi, COVID-19 salgını hakkında çevrimiçi keşif ve kanıt elde etmeyi kolaylaştırmak için araçlar geliştirmiş, çalışmalarını açıklamak için bir poster hazırlamış ve ülke çapında doktorları desteklemek için bir "COVID-19 Kanıt Alma Hizmeti" kurmuştur.
Salgın sırasında kütüphaneler ve özellikle de ulusal kütüphane birliği tarafından gerçekleştirilen faaliyetlerin kapsamlı bir koleksiyonu sunulmuştur.
Malezya'daki kütüphaneler, hem kütüphanelerin sahte haberlerle mücadeledeki rolü konusunda farkındalık yaratmış hem de bilgi arama davranışı üzerine çalışmalar yürütmüştür.
Malezya'daki bazı eyalet kütüphaneleri karantinadaki çocukların yararına çocuklara kitap dağıtmıştır. Okullar yeniden açılana kadar kütüphane koleksiyonlarına erişimi kolaylaştırmıştır (Malaysıan, 2020).

Meksika

Meksika Kütüphaneciler Derneği, evde kalmak için bir dizi sanal etkinlik ve bir sosyal medya kampanyası yürütmüştür. Evde okumayı teşvik edecek ve online bilgi kaynaklarından yararlanılması için bir web semineri yapmıştır.
Meksika Ulusal Özerk Üniversitesi'ndeki Kütüphane ve Bilgi Araştırma Enstitüsü, yanlış bilgi, aşırı bilgi yükü, açık erişim ve COVID 19 hakkında bir dizi web semineri düzenmiş ve açık erişim kaynaklarının bir listesini oluşturup sunmuştur (IFLA, 2020k).

Norveç

Norveç kütüphaneleri, Çek Cumhuriyeti ve Mexico City'de olduğu gibi, kaynakları ve bilgileri tek bir sitede bir araya getirerek zamandan ve karmaşıklıktan tasarruf etmek için birlikte çalışmışlar.
Norveç Ulusal Kütüphanesi, çeşitli yeni içeriği tanıtılması ve kişisel etkinlikler mümkün kılacak bir sayfa oluşturmuştur (IFLA, 2020k).

Portekiz

Portekiz Kütüphane Derneği, konuyla ilgili eğitim için web seminerleri gerçekleştirmiştir. Halk kütüphanesi hizmetlerini online olarak daha iyi verilmesi için eğitim semineri düzenlemiştir.
Portekiz'deki Okul Kütüphaneleri Ağı, okul kütüphanecilerini görevlerini yerine getirmesi ve desteklemek için rehberlerin sunulduğu bir platforma hazırlamıştır.
Quebec'teki Okul Belgesel Hizmetlerini Destekleme Derneği, üyelere, kütüphanelerin uzaktan eğitim sağlamaya yönelik planlara entegre edilmesini sağlamak için kullanabilecekleri araçlar sağlamıştır.
Her Kütüphane yardımcı olmak için düzenli sohbetler ve zorluk çeken kütüphaneler için acil durum fonu oluşturmuştur (IFLA, 2020k).

Singapur

Singapur Ulusal Kütüphane Kurulu, geçmiş salgın hastalıklarla ilgili bir sergi sunmuştur (IFLA, 2020k).

Suudi Arabistan

Suudi Arabistan'daki Kral Abdullah Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, kütüphane materyallerini en iyi kullanımının nasıl yapılacağına dair bir dizi eğitim vermiştir. Üniversite Libcal ve yüz tanıma teknolojisini kullanıyor ve insan temasını sınırlamıştır (IFLA, 2020k).

Şili

Şili Kütüphaneciler Derneği, gelecekte faydalanmak için sağlık bilgilerine erişim hakkını koruyarak COVID-19 hikâyeler toplamak için yerel bir STK ile birlikte çalışmıştır (IFLA, 2020k).

Türkiye

Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü bünyesindeki Türk halk kütüphaneleri de elektronik hizmetlerini artırarak vatandaşların kütüphanelere elektronik olarak katılmalarına, binlerce e-Kitaba erişmelerine, yenilerini satın almalarını ve cihazlarına indirmelerine olanak tanımıştır.

COVID-19 süresince Türkiye'de üniversite kütüphaneleri de çalışma ve hizmetlerini uzaktan vermeye başladı. Özellikle derslerin uzaktan eğitim yöntemi ile verilmesi ile birlikte kütüphane e-kaynakları daha yoğun olarak derslerde kullanılmaya başladı. Ayrıca, birçok yayıncı /aracı kurum belirli süreli olarak yayınlarını üniversite kütüphane kullanıcılarına açtılar (Çimen, E., Gürdal, G., Çuhadar, S. ve Çanak, T. A. 2020, s. 170). Bu yayıncılara örnek olarak Oxford University Press ve Cambridge University Press Ders Kitapları Koleksiyonu verilebilir (Carr, 2020).

ANKOS İş birliği Grubu tarafından pandemi sürecinde kütüphanelerin bilgi ihtiyacını karşılamalarına olanak sağlamak için İMECE adı ile bir elektronik doküman paylaşım hizmeti kullanıma sunulmuştur (Kütüphanelerarası İş Birliği Takip Sistemi [KITS], 2020).

Yeni Zelanda

COVID-19 Koronavirüs yaygınlaşmasından sonra Yeni Zelanda LIS Sektörü, Yeni Zelanda Ulusal Kütüphanesi, Yeni Zelanda Kütüphane ve Bilgi Derneği ile birlikte çalışarak Yeni Zelanda Kütüphane Ortaklık Programını geliştirmek için çalışmıştır. COVID dönemi için kütüphane hizmetlerine yatırım yapan bir program, eğitim, tüm halk kütüphanelerinde internet erişimi ve daha fazlasının olmasını ortaya koymuştur (IFLA, 2020k).

Zimbabwe

Zimbabwe Kütüphane Derneği, uluslararası deneyimleri paylaşmış ve e-kütüphanelere erişim konusunda web seminerleri düzenlemiştir (IFLA, 2020k).

Sonuç

Kütüphanelerinin sosyal medya ve web sitesi hesaplarının olması günümüzde bir seçenek değil, bir zorunluluk haline gelmiştir. Sosyal medya hesapları üzerinden sunulan içerikler aracılığıyla kullanıcı-kütüphane bağını korumak fiziki olarak mekân kullanılmasa da mümkün olabilmektedir. Bu nedenle, kütüphanelerin sosyal medya yönetimi konusunda asgari standartların belirlenmesi ve sosyal medya yönetimi konusunda kütüphane personelinin eğitim ile desteklenmesi gerekmektedir. Bunun yanında yerel özellikler, talepler, ihtiyaçlar doğrultusunda içerik sunulması, diğer yandan ulusal ve küresel bilgi akışının da en doğru şekilde kullanıcılar ile buluşması önemlidir. Ayrıca e-bültenler halkla ilişkiler noktasında etkili bir araçtır.

Etkinliklerin ne zaman yapılacağı, hangi hizmetlerin durdurulduğu, kütüphanelerde bu süre içerisinde devam eden dezenfekte işlemlerinde gelinen noktalar, kütüphane e-hizmetlerine ilişkin

yenilikler, kampanyalar vb. bilgiler ile kullanıcıları belirli aralıklarla bilgilendirmek kütüphanelerin onları önemsediği ve sürece dahil ettiği hissini verecektir.

Korona virüsün bize öğrettiği en önemli hususlar arasında dijital okuryazarlık gelmektedir. Herkesin eve kapandığı ve tüm hizmetler için bilgisayar, tablet, televizyon ve telefonlarını kullandığı bu dönemde, topluma erişmenin yolu dijital içerik sunumlarından geçmiştir.

Sadece sosyal medya hesabı yönetmekle kalmayıp bilgilendirici animasyonlar, infografikler, çevrimiçi oyunlar, e-devlet uygulamaları gibi birçok konuda kullanıcılara destek olmak için kütüphane personelinin sürekli eğitime tabii olması gerekmektedir.

Sadece kendi alanı değil, kütüphane personelinin uzaktan eğitim gibi, maske başvurusu yapmak gibi toplumun o an için ihtiyaç duyduğu konulara da kısa sürede adapte olabilecek dijital yeterliliğe sahip olması süreçte fayda sağlayacaktır.

Covid-19 ile kütüphanelerin toplumda bilgi ve medya okuryazarlığı becerilerine yönelik çalışmalarının çok önemli olduğu ve desteklenmesi gerektiği netlik kazanmıştır. Okulların uzaktan eğitim sürecine dahil olarak çevrimiçi kütüphane tanıtımları yapan kütüphanelerimiz de olmuştur.

Ayrıca kütüphanelerin dezenfektasyonu noktasında da yerel yönetimlerle iş birliği yapılmıştır. Yaşanan durumlar olağandışı ve süreç ön görülemez olduğunda standart hizmetleri alışılmış yöntemlerle sunmak fayda sağlamayabilir. Örneğin, herkesin evlere kapandığı ve alışkanlıklarını değiştirmek zorunda olduğu bir süreçte, her şeyin normal olduğu zamanlardaki gibi "kitap oku" kampanyaları etkileyici olmayacaktır. Bunun yerine dikkat çekici yenilikçi çözümlerin bulunması gerekmektedir. Bu nedenle, kütüphane personeli yeniliğe açık, vizyonu geniş ve toplumun taleplerini/sorunlarını okuyabilir olmalıdır.

Kalıpların her geçen gün yıkıldığı ve dünyanın teknolojik yenilikler ile dönüştüğü bir ortamda yeni fikirler ve uygulamalar olmadan kurumların sürdürülebilirliğini sağlamak da mümkün olmayacaktır.

Kaynakça

AASL (2020). Best Digital Tools for Teaching & Learning. https://www.ala.org/aasl/awards/best/nom adresinden erişildi.

About IFLA. (2019, 10 Aralık). https://www.ifla.org/about adresinden erişildi.

Akullo, Winny (2022). Role of Library Associations in Supporting the Library Sector during the COVID-19 Pandemic in Africa. https://rhodes.summon.serialssolutions.com/?#!/search?ho=t&include.ft.matches=f&jt=The%20International%20information%20%26%20library%20review&l=en&q= adresinden erişildi.

American Librarians Association [ALA]. (2020a, 17 Mart). ALA Executive Board recommends closing libraries to public. http://www.ala.org/news/press-releases/2020/03/ala- executive-boardrecommends-closing-libraries-public adresinden erişildi.

American Librarians Association [ALA]. (2020b, 22 Haziran). Pandemic preparedness resources for librarians. http://www.ala.org/tools/atoz/pandemic- preparedness#Responses adresinden erişildi.

Association of College and Research Libraries [ACRL]. (2020). Academic libraries and COVID-19. https://www.acrl.ala.org/acrlinsider/archives/19351 adresinden erişildi

BVOE. (2020). Maßnahmen gegen COVID-19. https://www.bvoe.at/suchen/covid%2019?f%5B0%5D=bundle%3Anews&f%5B1%5D=bundle%3Apage adresinden erişildi.

Calgary Public Library locations are open. (2020). https://calgarylibrary.ca/your-library/covid- 19 adresinden erişildi.

The Canadian Association of Research Libraries [CARL]. (2020). CARL Statement on optimal equitable access to post-secondary learning resources during COVID-19. http://www.carl-abrc.ca/news/statement-on-optimal-equitable-access-to-learning- resources/ adresinden erişildi.

Carr, D. (2020, 16 Mart). Publishers make coronavirus (COVID-19) content freely available and reusable. Wellcome. https://wellcome.ac.uk/press-release/publishers-make-coronavirus covid-19-content-freely-available-and-reusable adresinden erişildi.

Çimen, E., Gürdal, G., Çuhadar, S. ve Çanak, T. A. (2020). Yeni Koronavirüs (COVID-19) Sürecinde Türkiye'de Üniversite Kütüphaneleri. Bilgi Dünyası, 21 (1) 167-203 Doi: 10.15612/BD.2020.834

Durak, R. (2011). Araştırma yöntem ve teknikleri. https://atauni.edu.tr/yuklemeler/e6d32be6d3b1ad4dae5f6cc23165e2da.pdf adresinden erişildi.

EBLIDA (2020). EBLIDA & Covid-19. http://www.eblida.org/publications/eblida-and-covid-19.html adresinden erişildi.

FEBAB (2021). Adaptações dos Protocolos Sanitários para Prevenção da Transmissão de Covid-19. https://febab.org/?s=covid+19 adresinden erişildi.

FLA. (2020). Inter-Associatıon Press Release: Recommendatıons For Progressıve Lıbrary Deconfınmenthttps://www.ifla.org/wpcontent/uploads/2019/05/assets/hq/topics/librari es-development/documents/french_guidance_for_re-opening_public_libraries.pdf adresinden erişildi.

The International Federation of Library Associations and Institutions [IFLA]. (2020a, 20 April). Place Culture at the Heart of the Response to COVID-19 argues new statement signed by IFLA. https://www.ifla.org/node/93021 adresinden erişildi.

The International Federation of Library Associations and Institutions [IFLA]. (2020b, 3 April). https://www.ifla.org/files/assets/hq/topics/exceptions-limitations/documents/200403_joint_letter_to_dr_francis_gurry_as_of_5_april.pdf adresinden erişildi.

The International Federation of Library Associations and Institutions [IFLA]. (2020c, 26 June). COVID-19 and the global library ifla: Library closures around the world. https://www.ifla.org/covid-19-and-libraries#closures adresinden erişildi.

The International Federation of Library Associations and Institutions [IFLA]. (2020d, 21 April). Resource Sharing during COVID-19 (RSCVD) tool launched. https://www.ifla.org/node/93027adresinden erişildi.

The International Federation of Library Associations and Institutions [IFLA]. (2020e, 9 April). IFLA World Library and Information Congress 2020 Cancelled. https://www.ifla.org/node/92996 adresinden erişildi.

The International Federation of Library Associations and Institutions [IFLA]. (2020f, 23 April). Recommendations for reopening libraries (as of April 23, 2020). https://www.ifla.org/files/assets/hq/topics/librariesdevelopment/documents/guidance_for_ re-opening_libraries_dbv_23_april.pdf adresinden erişildi.

The International Federation of Library Associations and Institutions [IFLA]. (2020g). Summary of re-opening measures in Hong Kong academic libraries. https://www.ifla.org/files/ assets/hq/topics/libraries development/documents/hkla_to_ifla_ pandemic_report.pdf adresinden erişildi

The International Federation of Library Associations and Institutions [IFLA]. (2020h). https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2020/10/assets/asia-and-oceania/news/leaders_conversation_al_final_version_0.pdf adresinden erişildi.

The International Federation of Library Associations and Institutions [IFLA]. (2020k). COVID- 19 and the Global Library Field. https://www.ifla.org/covid-19-and-the-global-library-field/ adresinden erişildi.

JISC. (2020). Coronavirus Information and resources for members around online and hybrid learning and working. https://www.jisc.ac.uk/coronavirus adresinden erişildi.

Kütüphanelerarası İş birliği Takip Sistemi [KITS]. (2020). ANKOS imece belge sağlama. https://kits.ankos.gen.tr/ adresinden erişildi.

Malaysian Libraries', Librarians' And Lıbrary Assocıatıon's Response To The Covıd-19 Pandemıc (as at 24 June 2020) https://www.ifla.org/news/malaysian-libraries- librarians-and-library-associations-response- to-the-covid-19-pandemic-as-at- 24-june-2020/ adresinden erişildi.

The Organization's Digital Library. (2020). www.dl.nlai.ir

Pandemi. (2020). Wikipedia, Özgür Ansiklopedi. https://tr.wikipedia.org/wiki/Pandemi adresinden erişildi.

Risposta dell'AIB alle ulteriori delucidazioni dell'ICPAL sulle linee guida per archivi e biblioteche sul COVID-19. (2020). https://www.aib.it/attivita/2020/82357- risposta-aib-delucidazioni-icpal/ adresinden erişildi.

Rolf, H. (2020, last modified 2020). COVID19 updates. https://www.caul.edu.au/news/covid19-updates adresinden erişildi.

Rosenblum, Lisa (2020) Despite COVID-19, King County libraries still put on a Show. https://www.issaquahreporter.com/life/despite-covid-19-king-county-libraries-still-put-on-a-show/

The Tokyo Main Library has taken the following measures to help prevent the spread of COVID-19 (2020). https://www.ndl.go.jp/en/tokyo/open.html adresinden erişildi.

Topeka-Shawnee County COVID-19 Community Information (2020). https://data.topeka.org/pages/covid19information adresinden erişildi.

Xinhua. (2020). National Library of China to reopen with daily cap of visitors. http://en.people.cn/n3/2020/0508/c90000-9688104.html

World Health Organization [WHO]. (2020). Coronavirus (COVID-19). https://covid19.who.int/adresinden erişildi.